

דרורים ושמים לולא, אייל וצילי

מאת בני מאיר

כשניגשתי עם הילדים ללול התרנגולות ב"חצרות האיכרים", שמנו לב לכמות הרבה של הדרורים שהיו בתוך הלול. הרשת הייתה קרועה בכמה מקומות ודרורי הבית נכנסו ויצאו ללא הפרעה. בעיקר נכנסו, נראה היה שהם לא כל כך רוצים לצאת.

- "מגדלים כאן דרורים?" שאל יובל. (סתם, הוא יודע שלא).

- "למה הם נכנסים הנה?" שאלה רחלי.

- "מה הסיבה לדעתך?" שאלתי אותה.

- "אולי הם אוהבים להיות עם התרנגולות".

- "אולי הם נמשכים לכלוב כי חם כאן יותר", הציע דוד.

- "אולי הם מחפשים פה אוכל", אמר אוהד.

ואכן, על קרקע הכלוב היו מפוזרים הרבה גרעיני שעורה, והדרורים ליקטו אותם בשקדנות.

- "מה דעתכם", שאלתי, "אלה אותם הדרורים בכל יום או שהם מתחלפים כל הזמן?"

- "אי אפשר לדעת, הם נראים כולם אותו דבר."

- "אז מה אפשר לעשות כדי לענות על השאלה הזאת?" הוספתי לשאול.
- "בואו ננסה לתפוס אותם ולצבוע כל אחד בצבע אחר, ואז לשחרר אותם ולראות", אמרה רחלי.

- "רעיון לא רע", אמרתי, "כדי ללכוד ציפורים צריך רישיון מיוחד, ולמזלנו יש לי רישיון כזה. אבל צביעת נוצות יכולה לגרום נזק לציפורים. יש לכם אולי רעיון אחר?"

גיא אמר שהוא שמע שחוקרי ציפורים מצמידים להן טבעות לרגליים. זה לא מפריע להן ונשאר לאורך זמן, אפילו שנים.

השיחה התקיימה בכפר תבור, באתר ששמו "חצרות האיכרים". הילדים היו תלמידי מרכז מדע ודעת למחוננים שבאים ללמוד כאן פעם בשבוע, והמסגרת - חוג לזואולוגיה, תורת בעלי החיים.

החלטנו לאמץ את הרעיון של גיא.

בשבוע שלאחר מכן נכנסנו ללול, אחרי שקיבלנו את רשותו של הלולן, כמובן.

היינו מצוידים ברשתות שהכנו קודם לכן. הן נראו כמו רשתות לציד פרפרים, אלא שהיו גדולות יותר. גיא ועמית נכנסו ראשונים ויתר הילדים עמדו בחוץ וחסמו בידיים את החורים ברשת.

גם בתוך לול סגור זה די קשה לתפוס דרוור. הדרורים ניתרו המהירות ראויה לציון בין הקירות לשלבי הסולם, לקורות התקרה וחזרה אל הקירות. הילדים התרוצצו אחריהם בזריזות ראויה לציון לא פחות, מניפים את הרשתות ולוכדים את האוויר, ברוב המקרים.

הילדים בחוץ עודדו את חבריהם בקריאות נרגשות, והביעו בקול רם את אכזבתם כשהדרור שכבר היה קרוב להילכד הצליח להימלט שוב.

עמית היה הראשון שלכד דרור. עזרתי לו להוציא את הציפור מהרשת. החזקת ציפור ביד זה לא דבר פשוט כפי שזה נראה. צריך להיות מאז זהירים ולדעת בדיוק איך להניח את האצבעות סביבה. הדרור הראשון שנלכד היה זכר. אפשר היה לדעת זאת לפי הסינר השחור שמתחת למקורו.

ענדנו לו ארבע טבעות, שתיים בכל רגל. אדומה וירוקה ברגל ימין, וירוקה ולבנה ברגל שמאל. שמם של הדרורים נקבע לפי ראשי התיבות של צבעי הטבעות, החל מרגל ימין למעלה. לדרור הראשון קראנו אם כן אייל: אדום ירוק ירוק לבן.

אחרי שמדדנו את משקלו ואת אורך כנפו שוחרר אייל לחופשי. עמית היה הילד שתפס אותו ולכן ניתנה לו גם הזכות לשחרר. הוא החזיק את הדרור יפה עם שתי אצבעות סביב העורף, כמו שלמד, ויתר האצבעות סוגרות על הכנפים מאחור, לא חזק מדי. ואז פתח עמית את היד לרווחה. הדרור נח עוד רגע בכף היד הפתוחה ואחר כך הבין את מצבו ומיהר לעוף. הוא נעלם על צמרת אחד העצים ונבלע בתוכה.

חזרנו ללול וניסינו את מזלנו שנית. גיא תפס נקבה שזכתה לשם לולא - לבן ורוד לבן אדום. גילי הצליחה לתפוס דרור נוסף, זכר, והצטערה שאין אף טבעת בצבע שמתחיל בג'. היא כל כך רצתה לקרוא לו בשמה. בלית ברירה הסתפקה בצהוב ירוק לבן ירוק - צילי. גם זה משהו.

לכל דרור שנלכד פתחנו כרטיס ובו כתבנו את התאריך, השם, המשקל ואורך הכנף. רחלי הייתה ממונה על הכרטיסיה. בכל כרטיס השארנו מקום לרשום היכן ומתי נראה הדרור שנית. בקוצר רוח חיכינו לשבוע הבא.

שוב ניגשנו ללול של חצרות האיכרים, ושוב, כצפוי, הוא היה מלא דרורים. ביניהם בלט לשמחתנו אחד עם טבעות לרגליו - זה היה אייל. מאוחר יותר באותו יום נלכדה שנית לולא. המשכנו ללכוד דרורים והכרטיסיה של רחלי הלכה והתמלאה. הדרורים שנלכדו זכו לשמות משונים, כיד הדמיון הטובה על הילדים: היו שם צולל, לצלץ, צלצל, שלשל (שחור לבן שחור לבן), לשלש, ציוץ, כצכץ (כחול צהוב כחול צהוב), שוכו, שוכי, כשיש, יויו ואחרים. הילדים הוסיפו לכרטיסים הערות וחוות דעת על הדרורים. בכרטיס של שוכו נכתב: "מרשעת, ניקרה אותי", ומי שעשה את צרכיו על הילד שהחזיק בו זכה לכינוי "לא מחונך" או "מגעיל".

לולא חזרה להיתפס גם בשבוע הבא וגם בזה שאחריו. היא הייתה היחידה שחזרה להיכנס ללול שבוע אחר שבוע בלי להתרגש מהעובדה שילדים נלהבים מקפצים בעקבותיה עם רשתות. בפעם הרביעית שלחנו שני ילדים קלי רגליים, יאיר וגלעד, שהסכימו לרוץ שני קילומטר מהכפר ולשחרר שם את לולא, לראות אם היא תחזור. ואתם חושבים שהיא חזרה? בטח! דרורה כמו לולא לא תשבור מסורת. היו עוד כמה דרורים שחזרו ונלכדו פעם שניה או שלישית. אבל רק לולא נלכדה בפעם העשירית!

את אייל וצילי לא חזרנו לראות יותר, אך לתימהוננו הם שבו והופיעו כעבור שנה בדיוק בתוך הלול. כמוהם היו עוד כמה דרורים שחזרו כעבור שנה, פחות או יותר.

- "אז הם נדדו לאירופה וחזרו?" שאל עודד.

- "לא, עניתי, "דרורי הבית הם ציפורים יציבות, שנשארות בארץ כל השנה ואינן נודדות לשום מקום."

- "אז איפה היו אייל וצילי כל השנה, אם ככה?"

- "אני לא יודע, אולי יש להם בכל זאת מסלול נדידה קצר, בתחומי הארץ. אולי אפילו גילינו משהו שאף אחד לא ידע קודם."

גם היום אני עדין לא יודע היכן היו אייל וצילי כל השנה. ילדי המרכז בכפר תבור ואני נמשיך לעקוב אחר דרורינו המסומנים. ואם מישו מהקוראים יראו פתאום דרור בית עם טבעות צבעוניות לרגליו - שיתקשר בבקשה למערכת ויספר לנו היכן ראה אותו ומה היו צבעי הטבעות. אולי כך תעזרו לנו לגלות היכן היו דרורינו כאשר לא ראינו אותם בכפר תבור. אולי תעזרו גם אתם לגלות משהו שאף אחד לא ידע קודם!

דרור הבית

ציפור שיר קטנה בצבעי חום ואפור. היא אינה בולטת בצבעיה או בשירתה. זוהי ללא ספק הציפור הנפוצה ביותר בארץ: היא נמצאת בכל מקום, בעיקר בתוך ישובים. גם בחוצות הערים הסואנות אפשר לראותה בגינות, על העצים או על חוטי החשמל. הזכר נבדל מהנקבה בצבעיו העזים יותר ובסינר השחור שעל חזהו וגרונו, מתחת למקור. הדרורים אוכלים זרעים, פירות, חרקים ושאריות ממזונם של בני האדם. הם מקננים בכל מקום אפשרי, בגגות רעפים, בתיבות חשמל, על עצים ועמודים. הדרורים נחשבים לגורמי נזקים בחקלאות, ואינם ציפורים מוגנות. דרורי בית הם יציבים - הם נמצאים בארץ כל השנה, ואינם נודדים לארצות אחרות.